

НОВА КОНФИГУРАЦИЯ НА СВЕТОВНИТЕ ФИНАНСОВИ ЦЕНТРОВЕ ИЛИ РАЗМЕСТВАНЕ НА ПЛАСТОВЕ В ПЕРИОД НА КРИЗА

доц. д-р Сава Димов
ас. Иво Рисимански

Бургаски свободен университет

NEW CONFIGURATION OF THE INTERNATIONAL FINANCIAL CENTRES OR SHIFTING OF LAYERS IN THE CRISIS PERIOD

Sava Dimov and Ivo Risimanski
Burgas Free University

Abstract: *The object of research interest in this paper are the so-called „capitals of capital” - the international financial centres, the leading rating valuations and expert analyses of these financial megalopolises. Some new trends in their shifting are analysed and the parameters of their current configuration are defined. The research is done in two parts – theoretical and methodological part, connected with the comments as regards the criteria for differentiation, and research part which analyses their global configuration. The scientific thesis defended is that in the period of global crisis the new configuration of the world financial centres has more flexible concentration and increased polarization, which makes them more resistant to the economic disturbances.*

Key words: *capitals of capital, financial megalopolises, financial centre futures, global financial centres index (GFCI), competitiveness.*

През последните години интереса към световните финансови центрове е изключително голям. Тази загриженост се дължи на факта, че и в период на криза те се оказват устойчиви структури, механизми, потоци и иновации, будейки възхищение и гордост. В тях са концентрирани най-големите международни финансово-кредитни, застрахователни, инвестиционни и други институции, който определят облика на съвременните финанси. В специализираната наша литература, те по-слабо се изследват и липсват цялостни научни публикации. От време на време се появяват само съобщения, който идват да ни подсказват, че в развитите страни се правят много сериозни изследвания, рейтингови оценки и експертни анализи за финансовите мегаполиси. Това подтикна авторите да се опитат да поставят под изследователски интерес тези „столици на капитала”, да разгледат някои нови тенденции на тяхното раздвижване като очертаят съвременната им конфигурация.

В този контекст авторите изследвания¹, обект на анализи, коментари и дискусии ще бъдат конструирани по следния начин:

Уводна или въвеждаща част.

Част I. Теоретико-методологическа: Коментари, относно критериите за разграничаване световните финансови центрове.

¹ *Авторското присъствие е както следва: доц. д-р Сава Димов - увод и част 2, ас. Иво Рисимански - част I. Заключителна част - съвместно.*

Част II. Научно-изследователска: Изследване на тяхната глобалната конфигурация.

Заклучителна част, автори изводи, оценки и обобщени коментари.

На основата на изследваната „база данни” в западната и руска литература, експертните оценки в специализираните електронни публикации се защитава научната теза, че в период на глобална криза и финансови турбуленции, новата конфигурация на световните финансови центрове респектира с по-гъвкава концентрация, монополизация и усиление на поляризацията, която ги прави по-устойчиви на икономически сътресения и социално-икономически диспропорции.

В този контекст научните задачи пред нас се концентрират върху амбиция:

Първо, да разгледаме и анализираме различните критерии за разграничаване на световните финансови центрове.;

Второ, да направим сравнителен анализ между тях, коментирайки тяхното присъствие във финансовата общност.;

Трето, да изследваме новата конфигурация на световните финансови центрове като очертаем тяхното влияние в глобалната икономика.;

Четвърто, да покажем тяхното разпределение, базирайки се на определени финансово-икономически индексни оценки.;

Пето, да направим преценка за потенциала на тяхното бъдещо развитие в една по-устойчива перспектива.

Използваната методика на научното изследване се основава на следните прийоми:

- наблюдение на фактите и събиране на данни за световната финансова конюнктура;
- научно познание (емпирично и теоретично) за обективната финансова реалност;
- логически анализи, систематизация и коментари;
- закономерностите за развитие на наблюдаваните процесите;
- графически интерпретации и разчитане на очертаващи се тенденции;
- оценка и прогнозиране на изследваните явления;
- формулиране и експериментиране на работни хипотези;
- собствени изводи, заключения и прогнози за тяхното бъдещото развитие.

Съществуващите терминологични „гравитации” в библиографията около дефиниране на понятието световни финансови центрове биха могли да се групират в следните гледни точки:[1]

Първа гледна точка: Световните финансови центрове (*англ. International financial centres, IFCs*) – представляват центрове, в които са съсредоточени банки и специализирани кредитно-финансови институции, осъществяващи международни валутни, кредитни и финансови операции, сделки с ценни книжа, злато и други активи.;

Втора гледна точка: Световните финансови центрове функционират като международен пазарен механизъм, който служи като средство за управление на световните финансови потоци. В тези центрове са съсредоточени банки, специализирани кредитно-финансови институции и рейтингови агенции, които осъществяват международни валутни, кредитни и финансови операции, сделки с ценни книжа, благородни метали, финансови деривативи на организирания, борсов и извън борсов пазар.;

Трета гледна точка, която изразява и авторовата позиция по въпроса, а именно, че световните финансови центрове се определят комплексно в рамките на три контекста:

- ♦ Функционален – като съвкупност от финансови и консултантски услуги;
- ♦ Институционален – като система от финансови институции, осъществяващи определени операции;
- ♦ Геополитически – като глобален град с високо развита инфраструктура, позволяваща привличането и преразпределението на финансови ресурси и обслужване на участниците на международните финансови пазари.

С други думи, световните финансови центрове се разглеждат като интегрирана пазарна система със силни и стабилни връзки между различните сектори. В концентриран вид James R. Hines Jr., правилно обобщава, че „международните финансови центрове са страни и територии с данък и регулаторна политика, които са особено благоприятни за чуждестранни инвестиции.“[2]

Част 1. Международният статус на световните финансови центрове се дефинира от следните по-важни и необходими условия:

- широка гама от финансови инструменти на пазара, предлагайки на инвеститорите и получателите на капитала разнообразие от възможности от гледна точка на разходи, риск, печалба, срокове, ликвидност и контрол;
- привличане на широк кръг инвеститори от цял свят за извършване на операции във вътрешния и в международния сектор;
- наличие на развита кредитна система;
- наличие на ефективна, съвременна и технологична фондова борса;
- умереност на данъчното облагане;
- благоприятно валутно законодателство, позволяващо достъпа на международни кредитори до националния пазар и чуждестранни ценни книжа по борсови котировки;
- добре развита правна система за ясна собственост по защита на правата, ефективно регулиране и прилагане, ползващо доверието на участниците на пазара;
- удобно географско положение;
- значителна позиция на страната в глобалната икономическа система;
- устойчиво валутно-финансово положение на страната, парична и фискална позиция, стабилна валута, осигуряващи доверие на чуждестранните инвеститори;
- наличие на ефективни международни комуникационни системи;
- високо квалифициран персонал, способен да работи ефективно във финансовите институции, инфраструктура и консултантски организации, както и за регулаторните органи. [3]

Следователно, тези икономически, правни и институционални фактори ограничават обхвата на националните пазари, които изпълняват международни операции. Световните финансови центрове се превръщат в място на особено съсредоточаване на банки и специализирани финансово-кредитни институции, осъществяващи международни валутни, кредитни, финансови операции, сделки с ценни книжа, злато и други.

В хронологично-исторически аспект ще имаме в предвид следните няколко момента за тяхното формиране:

Първи момент, до Първата световна война, господстващ финансов център е Лондон. Това е обусловено от високото равнище на развитие на капитализма във Великобритания, нейните силни и обширни търговски отношения с другите страни, относителната стабилност на фунта стерлинг и устойчивата и стабилна кредитна система на страната.;

Втори момент, след Втората световна война, водещият световен финансов център се премества в САЩ в лицето на мегаполиса Ню Йорк, с новаторското развитие на борсовото и банковото дело, първата организираната търговия на деривативни финансови инструменти.;

Трети момент, през 60-те години на миналия век монополното положение на САЩ и по-конкретно на Ню Йорк отслабва, понеже възникват и се развиват с бързи темпове новите финансови центрове в Западна Европа и Япония.;

Четвърти момент, Лондон отново е водещ световен финансов център, но анализаторите отчитат спад в очакванията на финансистите относно конкурентоспособността на Лондонското сити в близките три години. Експертите обясняват това със скандала около манипулирането на елитната междубанкова лихва LIBOR, който разтърси банковата система във Великобритания. В топ три на водещите финансови центрове влизат още Ню Йорк и Хонконг. След тях се нареждат Сингапур и Цюрих. Топ десет се допълва от Сеул, Токио, Чикаго, Женева и Торонто.

Пети момент, към края на 2011 г. Хонконг става първия азиатски град, който оглавява годишната класация на Световния икономически форум за водещите финансови центрове. Така мегаполисът, който има статут на автономна територия в състава на Китай, изпреварва традиционно доминиращите във финансовата индустрия центрове като Ню Йорк и Лондон. Класацията се изготвя на базата на седем различни критерия и обхваща 60 страни. В топ десет влизат още Сингапур, Австралия, Канада, Нидерландия, Япония, Швейцария и Норвегия. Китай, който попада в класацията отделно от Хонконг, се нарежда на 19-то място.

Шести момент, за последния под период март 2012 - март 2013 г.: Хонконг отново се превърна в най-глобализиращата се икономика в света, но Лондон отново е водещ световен финансов център.

Водещите рейтинговите индекси, оценящи състоянието на крупните финансови центрове по света се композират от:

1] *Global financial centers index, GFCI (индекс глобалните финансови центрове)* - конструира се от лондонския търговски и изследователски център Z/Yen Group и се публикува от администрацията на Лондонското сити (City of London Corporation) от 2007 г. Индексът се определя на основата на 60 частни индекси и се обявява два пъти в годината – през март и септември.;

2] *International Financial Centers Development Index, IFCD (индекс на развитие международните финансови центрове)* – разчита се от Чикагската стокова борса (Chicago Mercantile Exchange) и компанията Доу Джонс (Dow Jones & Company) съвместно с китайската информационна агенция Синхуа (Xinhua News Agency) от 2010 година. Той оценя 45 финансови центрове, използвайки обективни показатели и субективни експертни оценки.;

3] *World's most economically powerful cities (индекс на американската многонационална корпорация MasterCard Worldwide)*. На анализ се подлагат 75 крупни центрове за световна търговия. Този индекс оценя икономическото развитие на градовете в цялост и корелацията на това развитие с водещи икономически показатели.;

При нашия анализ използваме още индексите за деловия климат, дадени от:

- *Doing Business* от World Bank (A copublication of The World Bank and the International Finance Corporation.) и

- *Global Financial Centres Index* (www.longfinance.net) от Z/Yen Group при поддржката на City of London и Qatar Financial Centre Authority.

Според The Global Financial Centres Index 13 (GFCI_13), от март 2013 г. се използват 96 фактори (40 обновени и 13 нови фактори в сравнение с предходния GFCI_12), които са групирани в пет широкообхватни „зони на конкурентоспособност“, спонсорирани от *Qatar Finance Centre* (www.qfc.com.qa) и *The Z/Yen Group (City of London)* – www.zyen.com, а именно: [4]

1 зона: Персонал, включващ показателите висококвалифицирани трейдъри, гъвкавост на пазара на труда, равнище на бизнес образование и степен на развитие на човешкия капитал;

2 зона: Делова среда – област на законодателството, данъчна политика, равнище на корупция, икономическа свобода и лесно правене на бизнес;

3 зона: Достъп до пазарите – степен на развитие на финансовите пазари, секюритизация, обем на търговете и съвкупен обем на пазарите на акции и облигации;

4 зона: Инфраструктура – стойност и достъп до жилищно и офисно пространство, транспорт, връзка с инфраструктурата и равнище на пътно развитие;

5 зона: Обща конкурентоспособност – равнище на цените, делови очаквания, позициониране на центровете и локация за постоянно живеене.

Ако се позоваваме на *International Financial Centers Development Index, IFCD (Индекса на развитие на международните финансови центрове)* (Xinhua – Dow Jones International Financial Centres Development index (2012). 2012 July 8. <http://www.sh.xinhuanet.com/zhuanti2011/ifcd2011/IFCD2011e.pdf>), оценяващите експертни критерии включват:

a) Финансови пазари (*financial markets – FM*), състоящи се от 4 индикатора: капиталов пазар, извънборсов електронен пазар FOREX, банков и застрахователен пазар.;

b) Общо обкръжение, среда (*general environment – GE*), включваща икономическа, политическа среда и откритост.;

c) Растеж и развитие (*growth and development – G&D*), съставен от 4 индикатора: растеж на капиталовия пазар, икономически растеж, иновационни резултати в града и творчески потенциал.;

d) Услуги (*service – S*), включващи държавни услуги, интелектуален капитал и градско обкръжение.

e) Промислена поддръжка, подкрепа (*industrial support – IS*), обхващаща 3 индикатора поддръжка на бизнес средата, общи условия на града и градска инфраструктура.

Позиция срещаме и в авторитетната книга на Йозеф Кесис „Столици на капитала: възход и падение на световните финансови центрове.”[5] Авторът разглежда в графичен вид функционалните зависимости, изразени чрез определени закономерности и оформящи поляризацията на „столиците на капитала”, а именно:

Закономерност №1, която оценява „световните финансови центрове и икономическо производство” с експертни оценки само в най-горния диапазон 700-800 точки и откроява – Токио, Сингапур, Хонг Конг, Ню Йорк и Лондон.;

Закономерността №2 „Оценка на световните финансови центрове и националното икономическо производство на глава от населението” обособява най-крупните центрове като Китай, Япония, Сингапур, Хонг Конг, Обединеното Кралство Великобритания и САЩ.;

Закономерност №3, посочва връзката между „световните финансови центрове с патентите” с функциониращи центрове - Япония, Сингапур, Хонг Конг, Обединеното кралство и САЩ.;

Закономерност №4 „Оценка на световните финансови центрове и отвореност към расови и етнически малцинства” поставя на предно място Япония, Сингапур, Хонг Конг, САЩ и Обединеното Кралство.;

Закономерност №5 „Оценка на световните финансови центрове и отвореност към хомосексуални хора (гейове и лезбийки)” класира на призиви места Япония, Сингапур, Хонг Конг, САЩ и Обединеното Кралство; и

Закономерност №6, която разглежда връзката на „световните финансови центрове с иновациите.” акцентира на Чикаго, Токио, Хонг Конг, Ню Йорк и Лондон.

Следователно, от всичко посочено могат да се направят следните два извода:

Първо, *По така коментираните връзки в най-горния диапазон се обособяват едни и същи международни финансови центрове, а именно: три от Азия - Токио, Сингапур и Хонг Конг (плюс Китай при закономерност №2), което показва, че Азия е най-проспериращата концентрация на финансови центрове, следва Северна Америка -*

в лицето на Ню Йорк (респективно САЩ) и Европа с представител Лондон (Обединеното Кралство).;

Второ, в по-ниския диапазон от оценки 600-700 се открояват финансовите центрове на страните Холандия, Нова Зеландия, Ирландия, Франция, Люксембург, Германия, Канада, Австралия и Швейцария. Глобалните финансови центрове, градове се концентрират около Амстердам, Женева, Осака, Сеул, Бостън, Вашингтон, Торонто, Монреал, Ванкувър, Париж, Люксембург, Сидни, Чикаго, Цюрих и Франкфурт.

Част 2. Позовавайки се на най-авторитетния индекс *The Global Financial Centres Index 13* от Март 2013 г. [4] за изследване на новата глобална конфигурация на световните финансови центрове като лидер се откроява най-големият метрополис в Европейския съюз Лондон. Неговите рейтингови оценки са както следва: GFCI_13 – Rank 1 (място), Rating 807 points, за септември 2012 г. индекса GFCI_12 отрежда на Лондон също елитното първо място при оценка 785 точки с изменение „Change in rating” плюс 22. Следователно, Лондонското Сити е най-големият финансов център в света като превръща финансите в най-голямата индустрия. На второ място се откроява друг финансов конгломерат – Ню Йорк с оценка 787 т. при предходния GFCI_12 – 2 място, 765 т. с изменение в оценяването (+22). На трето място се налага Хонг Конг – с параметри на GFCI_13 Rank 3, Rating 761, а при GFCI_12 Rank 3, Rating 733 с изменение в оценка (+28). Четвърто място се заема от „азиатския дракон” Сингапур с параметри - Rank 4, Rating 759 при GFCI_12 Rank 4, Rating 725 и (+34) точки. На пето място, авторитетно се класира Цюрих с 723 т. като при предходния GFCI_12 той заема също 5 място с 691 т., но при изменение в оценката (+32). Цюрих е най-важният център на офшорно банкиране в света, най-вече заради швейцарската банкова тайна. Шестото място се отрежда на Токио с 718 т. като при GFCI_12 Токио е 7-ми с 684 т. при промяна на местата (+1), оценки (+34). Следващият глобален финансов център е Женева с показатели Rank 7, Rating 712, но при GFCI_12 Rank 9, Rating 682 с 2 места напред в класацията и (+30 т.). Бостон се нарежда на 8 място с 711 т. като за септември 2012 г. той е бил единнадесети с оценка 680 т., т.е. положително разместване (+3) и (+31 т.). Другият мегаполис Сеул е 9-ти, с 710 т. при спад с 3 места назад и с 25 т. напред). На десето място престижно се откроява финансовата столица на Европейския съюз – Франкфурт със 703 т. при 677 т. за септември 2012 г. с положителна промяна 3 места напред и (+26) точки. В Top_20 на класацията се включват още: Чикаго, Торонто, Сан Франциско, Вашингтон, Ванкувър, Монреал, Калгари, Люксембург, Сидни и Виена.

От посочената информация могат да се открият следните изводи:

Първо, В Top_5 няма разместване в сравнение с предходната класация на GFCI_12 като позициите на центрoвете се запазват както следва Лондон [6], Ню Йорк, Хонг Конг, Сингапур и Цюрих, а именно: два азиатски финансови центрове, два европейски и един американски. Класацията потвърждава статуквото за най-чувствително нарастване на азиатските мегаполиси, съответно (+28), (+34).;

Второ, За краткия период от време септември 2012 - март 2013 г. най-чувствителни промени се забелязват при Франкфурт - движение от 13 на 10 място, Ванкувър от 16 на 15 място, Монреал – от 17 на 16 място, Калгари от 23 на 17 място, Люксембург от 24 на 18 място и особено Виена от 36 на 20 място. От бившите соц. страни се открояват Прага на 61 място, рейтингова оценка 611, Варшава – съответно място 63, оценка 608, Москва 65-606; Талин 71-589 и Санкт Петербург 74-585. Най-близкият до нас утвърден финансов център е Истанбул (Република Турция), класиран на 57 място, с оценка 626 при изменение (-1), (+ 25).;

Трето, В условията на глобална криза при „най-големите” Лондон, Ню Йорк, Хонг Конг и Сингапур се забелязва определено раздвижване. Докато в началото на

изчисляването на индексите от 2007 до 2010 година се забелязва открояване на Лондон и Ню Йорк с оценки над 780, то след 2010 година при GFCI_7 и GFCI_8 кривите на четирите финансови центрове се доближават и започват да се развиват успоредно, като от 2012 г. личи сливане на кривите на Хонг Конг и Сингапур и малка дистанция между Лондон и Ню Йорк. С други думи, до 2010 г. развитието на Лондон и Ню Йорк от една страна и Хонг Конг и Сингапур от друга е под формата на островърх триъгълник (за индексите GFCI_1 до 8), то след това рейтинговите индекси на четирите центрове се конфигурират в успоредна зона (за GFCI_9 до 13), като на места се доближават и припокриват, по-конкретно за Лондон, Ню Йорк и Хонг Конг от индексите GFCI_8 и GFCI_10, т.е. получава се една „пукнатина“ (gap) на кривите, която подлежи на изследване.;

Четвърто, от една страна, в краткосрочен план (GFCI_12 до GFCI_13) тенденциите при развитието на трите глобални финансови центрове все по-ясно се открояват като Лондон изпреварва Ню Йорк с +20 т., а Ню Йорк изпреварва Хонг Конг с (+26) т., а от друга Хонг Конг е на само (+2) т. от Сингапур, от което следва, че Сингапур е съвсем близко до Хонг Конг, дори индексните оценки за кратко се припокриват.

Експертната класация на европейските финансови центрове показва следната конфигурация (GFCI_12 - септември 2012 г. в сравнение с мартенския GFCI_11): убедителна преднина на Лондон – първо място с 807 т. с изменение (+22), следва Цюрих 5-723 при промяна (+32), Женева 7-712 при промяна (+30), Франкфурт 10-703 при изменение (+3) места нагоре и (+26 т.), Люксембург 18-687 при 6 места нагоре и 41 т., Виена 20-685 при (+16) места и (+52 т.), Париж, съответно 26-670 с (+3) - (+30), Мюнхен 27-669 с (-2) и (+ 24 т.), Осло 29-667 с (+4) и (+31 т.) и Стокхолм 32 място с 657 т., т.е. 5 места надолу, но с плюс 31 точки.

Основният извод, който може да се направи за европейските финансови центрове е, че за периода март 2007 г. – март 2013 г. водещите европейски финансови конгломерати Лондон, Цюрих, Женева, Франкфурт и Люксембург се развиват възходящо, следвайки лидерската позиция на Лондон, „бягайки нагоре“ от „четириадата преследвачи“ Цюрих (-84), Женева (-95), Франкфурт (-104) и Люксембург (-120). От друга гледна точка, ясно е подчертана тенденцията от март 2010 г. (видимо от GFCI_7) за успоредно, приблизително еднакво сближаване на Цюрих, Женева, Франкфурт, след които следва Люксембург само на 6 точки от тях. Лондон е безспорен европейски фаворит със солидна преднина (средно с около 100 т.), след който се движат Цюрих, Женева и Франкфурт в коридор на максимално разстояние на 20 точки. Следователно, конфигурацията на европейските финансови центрове и в бъдеще ще се определя от „петицата“, включвайки лидера Лондон, „преследвачите“ - Цюрих, Женева, Франкфурт и Люксембург и „основната група“ – Виена, Париж, Мюнхен, Осло, Стокхолм, Амстердам, Милано и Рим, Копенхаген и Брюксел.

Конфигурацията на азиатските финансови центрове образува „своеобразен триъгълник“, който се определя от „четворката“ Хонг Конг, Сингапур, Токио и Сеул. В началото на изследването, март 2007 г. Сидни изостава значително от останалите, но от 2010 г. с показателите на GFCI_8 за азиатския пазар се приближава до тях и понастоящем „азиатската група“ се движи прогресивно нагоре. „Пакетното развитие“ на азиатските финансови центрове през последните две години се потвърждава от лидерите Хонг Конг (3 място, 761 т. при промяна в оценката (+28) и Сингапур (4 - 759, промяна (+34). След тях на разстояние около 40 т. са Токио (6-718), Сеул (9-710) и Сидни. В световната рейтингова класация Хонг Конг, Сингапур, Токио и Сеул се утвърждават в първата десетка, значително след тях, по-назад с около 24 т. е основната група, включваща Сидни (19 място - 686 точки), Куала Лампур (21-681), Осака (22-

676), Шанхай (24-674) и Мелбърн (25-672). Изводът, който се откроява *категорично потвърждава тенденцията за устойчиво и проспериращо развитие на „азиатските тигри“ като в Топ-6 те заемат три места (1/2 от центрoвете, непосредствено след лидерите Лондон и Ню Йорк), съответно Хонг Конг – 3 място, Сингапур – 4 място, Токио - 6 място, като класацията Топ-10 се допълва от южно корейския „дракон“ Сеул - 9 място.*

Според изследваните индекси GFCI_1 до 13 финансовите центрове от Северна и Латинска Америка се развиват под определящата доминация на Ню Йорк. В топ класацията фигурират още Бостън (8 място, 711 т.), Чикаго (11-698), Торонто (12-696), Сан Франциско (13-695), Вашингтон (14-692), Ванкувър (15-690), Монреал (16-698) и Калгари (17-688). От представените Chart 17: Selected North American and Latin American Centries over GFCI Editions и Table 7: North American and Latin American Centries in GFCI_13 [4, p.19-20] се очертават още две тенденции, а именно:

Първо, *за силно американско присъствие. Прави ярко впечатление, че в Топ-6 на Северна и Латинска Америка преобладават американските финансови центрове - Ню Йорк, Бостън, Чикаго, Сан Франциско, Вашингтон и само Торонто (Канада), т.е. около 83% от центрoвете са американски. В Топ-10 се наместват 6 американски - 60% (плюс още Ванкувър), 3 канадски (още Монреал и Калгари) и 1 бразилски финансов център (Сао Пауло - 44 място, 644).*

Второ, *за по-скромно сближаване към водещите американски и канадски центрове (Торонто, Монреал, Калгари). В този регион на света класацията от години не буди особен коментар и изразява елитното положение, че Ню Йорк е пред „основната група американски играчи“ с разлика около 76 т. като към тях през последните две години скромно се приближават само Сао Пауло и аржентинския Буенос Айрес (53-633).*

Класацията, която се отнася до финансовите центрове от Средния Изток и Африканския континент също представя определена доминация – от началото на изследването, март 2007 двата глобални центъра Дубай и Катар са като „двойка близнаци“, но докато Дубай респектира с 23 място, 675 т., то Катар постепенно се доближава до лидера с 30 място и 661 т., отчитайки параметри над него единствено през март 2012 г. при GFCI_11. Прави впечатление, че докато Дубай в последната класация бележи спад с едно място, но (+27 т.), то Катар отчита чувствителни 5 места напред и също с (+27 т.) Следват Рияд (Кралство Саудитска Арабия) - 33 място, 656 т. с най-значителните показатели „Chance in rank“ (+32) и „Chance in rating“ (+72). Следват Абу Даби (Обединените арабски емирства, ОАЕ), Истанбул, Йоханесбург и Бахрейн.

Позовавайки се на информацията от Table 8: The Middle Eastern and African centres in GFCI_13 и Chart 23: Selected Middle Eastern&African Centres over GFCI Editions [4, p.23] могат да се направят следните няколко извода:

Първо, *Обликът на международните финансови центрове от Средния Изток и Африканския континент се оформя от Дубай, Катар, Рияд, Абу Даби и Истанбул. Те фигурират във „третата десетка“ на световната класация, съответно на 30, 33, 39 места, с изключение на очакваното положение на Дубай. Средната оценка за Дубай и Катар е съответно 692 т. и 682 т., което представлява увеличение плюс 32 т. за Дубай и значително плюс 93 т. за Катар. Техните оценки идват от респондентите със седалище в официални центрове и в Европа.;*

Второ, *Определено се откроява „скока“ на Рияд със своята респектираща и модерна пътна инфраструктура, който между GFCI_12 и GFCI_13 се доближава до параметрите на Катар и Абу Даби, отчитащ спад с едно място, но с 18 позиции напред. Истанбул продължава да прогресира с 25 точки напред, но загуби едно*

място, а Йоханесбург (Република Южна Африка) е с най-значителен спад в класацията (минус 8 места, но само в повече 7 т.).

Анализите показват, че офшорните центрове са претърпели значителни накърняване на своята репутацията през 2008 и 2009 г. Тази тенденция вече е отминаваща, защото те са в процес на възстановяване и индекса GFCI_10 показва по-обнадеждаващи резултати. GFCI_13 регистрира добър напредък в рейтингите на всички офшорни центрове. Някои от тях отбелязват по-малки относителни размествания в ранга на заеманите места.

Офшорните финансови центрове са представени от лидерите:

- **Джерси** (на английски: Jersey) е остров в протока Ла Манш и коронно владение на Великобритания, част от така наречените Нормандски острови, елитна международна офшорна зона, в близост до бреговете на Великобритания) – 28 място, 688 т., изменение 8 места надолу и (+14 т.)нагоре;

- **Гърнси** (официално *Vogtei Guernsey*; англ. Bailiwick of Guernsey, фр. Guernesey) е вторият по големина британски остров в Ламанша, част от Нормандските острови. Той е коронно владение на Великобритания и заема водещото за сегмента 31 място, 660 т. и изменение (+3) и (+9);

- **Монако** (конституционна монархия и град-държава в Западна Европа разположено на френската ривиера между Средиземно море и Франция. То е едно от петте европейски микродържави и втората най-малка страна в света.) отстоява своите позиции с респектиращото 35 място, 654 т., със скок на място (+ 25) нагоре и плюс 57 т.;

- **Каймановите острови** (задморска територия на Великобритания. Те се намират в Западните Индии и се състоят от островите Гранд Кайман, Кайман Брак и Литъл Кайман. Каймановите острови са наричани още „Швейцария на Карибите” – заради многото банки – почти всички големи банки имат филиали на островите.) заемат 41 място, 647 т., 3 места нагоре, 22 т. нагоре.

- **Остров Ман** (на англ. Isle of Man, на манкс Ellan Vannin) е коронно владение на Великобритания. Представлява остров в архипелага Британски острови, намиращ се в Ирландско море, между Великобритания и Ирландия.) се подрежда на 43 място, 645 т., в класацията 3 места надолу, (+16 т.);

- **Британските Вирджински острови** (на англ. British Virgin Islands) са задморска територия на Великобритания. Те са част от Карибските острови и са разположени в Карибско море на изток от Пуерто Рико. Заеманото място е 47 с 640 точки, но със спад в местата (-3), плюс 16 т.;

- **Хамилтън** (на англ. Hamilton е административен център на задморската територия на Великобритания, Бермудски острови.) – 49 място, 638 т., (-3), (+17).

Необходимо е да се отбележи, че шестте офшорни зони се движат в „като в пакет” от март 2007 г., наблюдавани от индексите GFCI_1 до 13. Те фигурират в класацията между 28 до 49 място, като набраните точки са в диапазона между 638-668, с леки размествания в световната ранглиста. След тях се нареждат Гибралтар, Малта, Мавриций, Кипър и други.

Рейтинговият индекс GFCI_13 за промишления сектор отчита субиндекси за първите четири глобални центъра, а именно: [4]

- Инвестиционен мениджмънт (инвестиционно управление) класира Лондон на първо място, след който следват Ню Йорк, Сингапур, Хонг Конг,...като само Женева бележи скок с (+5) места и в момента се намира на престижното 8 място.;

- Банки – Ню Йорк, Лондон, Хонг Конг, Сингапур...като само Бостън се предвижва напред с 7 места, и Сан Франциско с (+3) места нагоре.;

- Правителство и регулиране – Лондон, Ню Йорк, Хонг Конг, Сингапур,...като разместване се констатира при Женева (+3 места) нагоре, Цюрих (+3) Чикаго (+2);

- Застраховки – Ню Йорк (+1), Хонг Конг (+2), Сингапур (-)... Бостън (+5), Париж (+12);

- Професионални услуги – Лондон, Ню Йорк, Хонг Конг, Сингапур...Бостон (+3), Токио (+5).Субиндексите на *конкурентоспособността* се конструират на базата на критериите:

- Хора - Лондон, Ню Йорк, Хонг Конг, Сингапур са без изменение... Бостън (+4), Женева (+2), Франкфурт (+2);

- Бизнес среда – Лондон, Ню Йорк, Хонг Конг, Сингапур без изменение, ... Бостън (+4), Чикаго (-1);

- Достъп до пазара – Лондон, Ню Йорк, Хонг Конг, Сингапур без изменение, ... Бостън (+2), Токио (-1), Франкфурт (+1) и Чикаго (-3);

- Инфраструктура – Лондон, Ню Йорк, Хонг Конг, Сингапур без изменение ... Бостън (+6), Токио (+2), Женева (-1), Сеул (-3), Франкфурт (-1);

- Обща конкурентоспособност - Лондон, Ню Йорк, Хонг Конг, Сингапур без изменение, ... Бостън (+6), Франкфурт (+1), Сеул (-4).

По субпоказателя „*Репутация*” оценките се припознават като:

- ♦ Среднопрегелена оценка - Бостон (778 т.), Токио (781), Сингапур (820), Виена (740), Хонг Конг (812), ...Ню Йорк (831) и други.;

- ♦ GFCI_13 оценка – Бостон (711 т.), Токио (718), Сингапур (759), Виена (685), Хонг Конг (761), Ню Йорк (787);

- ♦ Репутационно предимство – Бостон (67), Токио (63), Сингапур (61), Виена (55), Хонг Конг (51), Ню Йорк (44).

По субпоказателя „*репутационно неудобство*” класацията Топ-10 е както следва: Рейкявик (-145 репутационно предимство), Талин (-143), Атина (-138), Будапеща (-134), Прага (-104), Санкт Петербург (-101), Глазгоу (-95), Гибралтар (-91), Пекин (-89), Москва (-77). За „*непредвидими центрове*” се смятат – Рияд, Рим, Катар, Монако, Осло, Шенжен, Осака и Тайпе. Тези центрове имат най-голям потенциал за нестабилност на топ центрове.

Силните и слабите страни на водещите световните финансови центрове се демонстрират за: [7]

- ✓ Лондон - Демонстрира лидерство над 80 % от показателите. Плюсове: висококвалифицирани сътрудници, достъп по пазарите (Европейски съюз, Източна Европа, Русия, Близкия изток), финансово регулиране. Проблеми: ставки на данък върху печалбата, транспортна инфраструктура, операционни разходи.

- ✓ Ню Йорк – Лидерство над 80 % от показателите. Плюсове: висококвалифицирани сътрудници и пазар на САЩ. Минуси: неефективно финансово регулиране, в частност Закона Сарбейнс-Оксли, англ. Sarbanes-Oxley Act, SOX за състава и реда за представяне на информация на компаниите, емитенти на ценни книжа, контрол и отчетност на акционерите и обществените компании.

- ✓ Хонг Конг – Успешен регионален център. Отлични резултати по преобладаващата част от всички показатели, в частност регулирането. Високите разходи не намаляват конкурентоспособността. Реален кандидат за превръщане на лидер в новия глобален свят.

- ✓ Сингапур – Силен финансов център по всички показатели, и в частност регулиране на банковия сектор. Минуси: недостатъчна обща конкурентоспособност. Вторият крупен финансов център на Азия.

- ✓ Цюрих – Един от най-силните специализирани финансови центрове. Лидер във финансовата ниша – обслужване на богати клиенти (private banking) и управление на активи. Минуси: неголям пул от професионалисти и невысока обща конкурентоспособност.

✓ Франкфурт – Важен, силен и водещ център по всички водещи показатели на Европейския съюз и в частност регулирането на банковия сектор. Място на щаб квартиратата на Европейската централна банка.

Въз основа на настоящето изследване ние достигаме до следните по-важни изводи:

Първи извод: *Големите международни икономически кризи – като финансовата паника и „дългата“ рецесия от 1870 г., „голямата“ депресия от 1930-1933 г., настоящата глобална финансово-икономическа криза са начин за реструктуриране на геополитическия ред. Научното обяснение на такива преломни моменти може да ни помогне да разберем по-добре преместването в новия пейзаж на световните финанси днес.;*

Втори извод: *Световните финансови столици са вече установени и те притежават „невероятна финансова издръжливост.“ Възходът на големите финансови центрове е в силна корелация с нарастването на икономическата мощ на страната, след което следват по-слаби сътресения. Следователно, глобални финансови центрове са по-склонни да се оформят, функционират и развиват в по-големите икономики.;*

Трети извод: *Азиатските финансови центрове, особено на Хонконг, Сингапур и Шанхай се развиват бързо, устойчиво и проспериращо. Те са придобили земи в Лондон и Ню Йорк. Нашият анализ установи тясна връзка между световната финансова власт и икономическата власт по принцип на местно и национално ниво. Това се оказва добър знак за „тласък“ на растящите азиатски центрове.;*

Четвърти извод: *Глобалните финансови центрове са много иновативни към възможността да се привличат нови таланти. Попълването на тяхната енергия и капацитет от иновации е определяща характеристика, която контрастира с мярката за откритост към малцинствата и хомосексуалните хора.*

В крайна сметка, икономическата криза ще променя облика на световните финанси, но промяната към нов финансов ред ще става по-бавно и постепенно. Глобалните финансови центрове отдавна са придобили защитни сили, а взаимодействието на двата водещи фактора – икономическа мощ и откритост ще определя конфигурацията на финансови центрове в обозримо бъдеще.

Bibliography:

- [1] Michael Mainelli. What Makes a Successful Financial Centre? Z/Yen & Gresham Professor of Commerce.
- [2] James R. Hines Jr. University of Michigan and NBER. International Financial Centers and the World Economy. Step report 2009, p.5
- [3] Климачев, В. Вл. Международные финансовые центры в глобальной финансовой системе. ДИСЕРТАЦИЯ. Специальность 08.00.14 – „Мировая экономика“, М., 2011
- [4] The Global Financial Centres Index 13. FinancialCentre Futures 1 – 2013, ISBN: 978-0-9573601-2-9, The Qatar Financial Centre, The Z/Yen Group
- [5] Youssef Cassis „Capitals of Capital. The Rise and Fall of International Finance Centres 1780-2009. Cambridge University Press, NY, 2011
- [6] The Competitive Position of London as a Global Financial Centre. Z/Yen Limited, 5-7 St Helen's Place, London, EC3A6AU, November 2005
- [7] The Oxford Handbook of Economic Forecasting. Edited by Michael P. Clements and David F. Hendry. OUP USA Oxford Handbooks in Economics. 978-0-19-539864-9 | Hardback | 28 July 2011